

ارتباط سبک رهبری مربیان تیم‌های لیگ برتر با هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران

لقمان کشاورز^{۱*}، ابوالفضل فراهانی^۲، متین نجدسمیعی^۳

(تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۰۷/۲۳ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۰۹/۰۹)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط سبک رهبری مربیان تیم‌های لیگ برتر با هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران بود. جامعه آماری مورد مطالعه بازیکنان، مربیان و مدیران حاضر در لیگ برتر سال ۱۳۹۲ به تعداد ۱۷۶ نفر بود. در بخش مربیان و مدیران ۱۶ تن به طور کل شمار و در بخش ورزشکاران ۱۱۳ بازیکن طبق جدول مورگان به طور تصادفی برگزیده شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق از پرسشنامه‌ی هویت ورزشی برور و سبک رهبری باس و اولیو استفاده شد. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه‌ها به تأیید ۱۵ تن از متخصصین رسید و پایایی آن‌ها در یک آزمون مقدماتی با ۳۰ آزمودنی به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۹ محاسبه گردید. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی از جمله تی تک نمونه‌ای، آنوا، شفه و رگرسیون خطی با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران در سطح مطلوبی قرار دارد. سبک رهبری مربیان لیگ برتر تحول‌گرا بوده و همچنین ارتباط معناداری بین سبک رهبری مربیان با هویت ورزشی بازیکنان وجود دارد.

واژگان کلیدی: هویت ورزشی، سبک رهبری، بازیکنان نخبه، هندبال، مربی

۱. دانشیار گروه تربیت بدنی دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول) keshavarzlo@yahoo.com

۲. استاد گروه تربیت بدنی دانشگاه پیام نور

۳. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

مقدمه

یکی از مسائل مهمی که در عرصه‌ی ورزش به‌خصوص در قرن اخیر مطرح است، سبک رهبری مدیران اعم از مدیران سطوح عالی، میانی و سطوح پایین است. انجام موفق هر کار گروهی مستلزم مدیریت صحیح و کارآمد است و از نقش تأثیرگذار مدیریت در موفقیت یا عدم موفقیت گروه‌ها و سازمان‌ها نمی‌توان به‌سادگی گذشت. وقتی کسی به‌عنوان مدیر یا رهبر مسئولیت گروهی را بر عهده می‌گیرد، این فرد باید علاوه بر دارا بودن خصوصیات و مهارت‌های لازم، سبک رهبری مناسب با شرایط آن گروه را نیز سرلوحه کار خود قرار دهد. در موقعیت‌های ورزشی این نقش را مربی بر عهده دارد و در رشته‌های ورزشی گروهی، مانند سایر گروه‌ها و سازمان‌ها، شخصیت و سبک رهبری مدیر به‌عنوان نقش کلیدی با عملکرد، انگیزش، میزان رضایت و انسجام گروه ارتباط مستقیم دارد و فعالیت‌های گروهی افراد تحت تأثیر عوامل روانی و جسمانی زیادی قرار دارد (هرسی، بلانچارد و نتمایر^۱، ۲۰۰۱: ۳۲۲). از سویی دیگر مدیر یک سازمان به چندین شیوه می‌تواند بر خلاقیت منابع انسانی تأثیرگذار باشد. با ارائه دیدگاهی که پیامدهای طولانی‌مدت به‌جای پیامدهای کوتاه‌مدت تأکید دارد، مدیران می‌توانند جهت‌دهی کنند تا تلاششان به سمت فرآیندهای کاری نوآورانه سوق داده شود. رهبران نیز می‌توانند خلاقیت را با ایجاد و تقویت یک فضای سازمانی و فرهنگی که تغذیه‌کننده تلاش‌های خلاقانه و تسهیل‌کننده یادگیری است، افزایش دهند (موریس و لویس^۲، ۱۹۹۵: ۳۳). لذا شناخت چنین عواملی برای یک مربی و یک مدیر بسیار تعیین‌کننده است. هنگامی که بازیکنان برای کسب نتیجه به کنش متقابل می‌پردازند، علاوه بر به حد مطلوب رساندن اجرای فرد، باید به نیروها و فرآیندهای درونی و عوامل اثرگذار بر عملکرد گروهی آنان نیز توجه شود (پال و وونگ^۳، ۲۰۰۳: ۱۲). در این راستا در اندیشه‌های جدید،

رهبر صرفاً متکی به جایگاه مشروع قانونی نیست. همچنین فرایند رهبری، دیگر وابسته به مبادلات ارزشمند با دیگران به‌منظور اثرگذاری بر آنها نبوده، بلکه تأکید بر توانایی شخصیت رهبر و قدرت نفوذ او در باورها، ارزش‌ها، رفتارها و اعمال دیگران است (هرسی، بلانچارد و نتمایر، ۲۰۰۱: ۳۲۶)؛ بنابراین مدل‌های عقلایی رهبری بایستی با مدل‌های غیرعقلایی (مبتنی بر شهود، کاریزما و ...) ترکیب شود. به‌زعم بسیاری از محققان، رفتارهای مدیریتی جدید در افزایش انگیزش پیروان، نقش مؤثری را ایفا می‌کند (هرسی، بلانچارد و نتمایر: ۳۲۷). برخی محققان نیز معتقدند مدیریت تحول‌گرا موجب احترام و تحسین پیرو نسبت به مدیر و سازمان متبوع می‌شود (ین^۴، ۲۰۰۱: ۲۳). از سویی دیگر هویت ورزشی، ارتباط بین ورزشکار و محیط (خانواده، دوستان، مربیان و رسانه) و تئوری خود ادراکی را که رفتار ارائه‌شده به‌وسیله پشتیبانی‌ها یا مخالفت‌های مثبت یا منفی رفتار را توضیح می‌دهد، توصیف می‌کند (دئودا^۵، ۱۹۹۳: ۶۶). در این راستا نتایج پژوهش بروئر و همکاران^۶ (۱۹۹۳) مؤید این است که داشتن یک هویت ورزشی قوی برای موفقیت در سطوح بالای ورزشی ضروری است. بروئر و همکاران هویت ورزشی را به‌عنوان درجه‌ای که یک فرد با نقش ورزشی می‌شناسد و برای تصدیق این نقش به دیگران متوسل می‌شود، تعریف می‌نمایند. به‌زعم وی یک ورزشکار اعتقاد دارد که برای یک ورزشکار حرفه‌ای شدن، نیاز است سایر حیطه‌های زندگی‌اش را وقف آن کند (خانواده، دوستی، علم، یا عاطفه و احساس). این تأکید بیش‌ازاندازه بر روی درگیری در ورزش بر روی شرکت ورزشکاران در سایر فعالیت‌های اجتماعی می‌تواند اثرگذار باشد. به‌علاوه، این نوع ورزشکار به دلیل اینکه هویتش را به پیشرفت یک هویت ورزشی منحصر و قوی محدود می‌کند، آسیب‌پذیر و حساس است (بروئر و همکاران، ۱۹۹۹: ۱۵۵).

4. Yean
5. Duda
6. Brewer et al

1. Hersey, Blanchard & Natemeyer
2. Morris and Lewis
3. Paul and Wong

موفقیت بازیکنان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین یافته‌ها حاکی از ارتباط منفی و معنادار رفتارهای واکنشی منفی و انگیزش موفقیت بازیکنان بود. بین رفتارهای واکنشی مثبت و منفی و رفتارهای طبیعی با عملکرد تیمی رابطه معناداری مشاهده نشد و بین رفتارهای طبیعی و انگیزش موفقیت رابطه معناداری مشاهده شد. ارتباط بین انگیزش موفقیت و عملکرد تیمی نیز معنادار بود. نتایج تحقیق اسماعیلی (۱۳۹۱) مؤید این بود که بین سبک رهبری مریان با رضایتمندی ورزشکاران لیگ برتر دوومیدانی کشور ارتباط معناداری وجود دارد. نتایج تحقیق زردشتیان و همکاران (۱۳۸۸) نیز بیانگر این است که بین سبک رهبری تحول‌گرای مریان با انگیزش اجتناب از شکست بازیکنان رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. همچنین خصوصیات رهبری تحول‌گرای مریان در کاهش انگیزش اجتناب از شکست بازیکنان سهم بیشتری را نسبت به رفتارهای رهبری تحول‌گرا به خود اختصاص داده و درعین حال معلوم گردید که بین سبک رهبری عمل‌گرای مریان با انگیزش اجتناب از شکست بازیکنان رابطه‌ای وجود ندارد. حلاجی، زردشتیان و تندنویس (۱۳۹۰) در پژوهشی دریافته‌اند که رهبری تحول‌گرا بیش از سبک رهبری عمل‌گرا توان پیش‌بینی تعهد بازیکنان را دارد. از بین مؤلفه‌های رهبری تحول‌گرا، ترغیب به تلاش فکری و توجه به تفاوت‌های فردی ارتباط مثبت و معناداری با تعهد بازیکنان دارند. در آخر سبک رهبری تحول‌گرا بیش از سبک رهبری عمل‌گرا در افزایش تعهد بازیکنان اثر دارد. شجاعی، سهرابی و فولادیان (۱۳۸۹) در پژوهشی که روی ۶۹ بازیکن ملی‌پوش نوجوان، جوان و بزرگسال هندبال ایران انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که هویت نقش خانوادگی، ورزشی، تحصیلی و مذهبی به ترتیب رتبه‌های اول تا چهارم سلسله‌مراتب هویت نقش ورزشکاران را تشکیل می‌دهند. ضمن اینکه بین هویت نقش ورزشی بازیکنان با هویت ورزشی آنان رابطه معنادار و معکوس وجود دارد. مرادی، کوزه‌چیان، احسانی و جعفری (۱۳۸۵) طی تحقیقی به بررسی رابطه بین سبک‌های رهبری مریان و انسجام گروهی بازیکنان و

در این رابطه برخی محققان مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی را تهیه کردند. یافته‌های اولیه نیز نشان داد که افراد هویت‌های ورزشی قوی را از طریق رشد مهارت، اطمینان و تعاملات اجتماعی در خلال ورزش بنا می‌نهند؛ اما هویت ورزشی قوی ممکن است ورزشکاران وقتی قادر به مشارکت نباشند، آن‌ها را مستعد برای دچار شدن به مشکلات هیجانی کند (استیفن و بروئر، ۲۰۰۷: ۷۱). محققان دیگری به دنبال پژوهش‌های خود هویت ورزشی را به شناگران نوجوان مبتلابه ناتوانی گسترش دادند. این پژوهش‌ها پیوسته اظهار می‌کنند که هویت ورزشی ممکن است چندبعدی؛ شامل (الف) هویت اجتماعی نیرومندی همراه با هویت ورزشکار با نقش ورزشی، آنچه ممکن است مجدداً به «خودنمایی» (دیدگاه‌های خود به‌عنوان ورزشکاران) و هویت اجتماعی (دیدگاه‌های دیگران از آن‌ها به‌عنوان ورزشکاران در نمونه‌های ورزشکاران با ناتوانی‌ها) تقسیم شود؛ (ب) انزوای طلبی درجه‌ای که ورزشکاران صرفاً به مجموعه ورزشی برای تعیین هویت اعتماد می‌کنند؛ و (ج) هیجان‌پذیری منفی، پاسخ‌های هیجانی منفی در مقابل عدم توانایی برای تمرین یا رقابت (مارتین، آدامز، ماشیت و اکلند، ۱۹۹۴: ۹۱). در این رابطه یافته‌های آقای و همکاران (۱۳۹۲) بر روی دانش‌آموزان منتخب مسابقات دانش‌آموزی پسر شهر ارومیه نشان داد که بین سبک رهبری دموکراتیک که در حقیقت احترام به عقاید دانش‌آموزان می‌باشد، با تمامی ابعاد هویت ورزشی به‌جز بعد تأثیرپذیری منفی آن ارتباط مثبت و معناداری دارد. خوشبختی و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهش خود با عنوان رابطه رفتار رهبری مریان با هویت ورزشی بازیکنان پسر شرکت‌کننده در مسابقات والیبال مقطع متوسطه آموزشگاه‌های خراسان شمالی به این نتیجه رسیدند که ارتباط بین رفتار رهبری مریان با هویت ورزشی بازیکنان معنادار است. یافته‌های تحقیق حاج‌انزهایی و تندنویس (۱۳۹۲) نیز نشان داد بین رفتارهای واکنشی مثبت و انگیزش

1. Stephan and Brewer
2. Martin, Adams-Mushett & Eklund

های گوناگون و تعاملات ورزشی تحت تأثیر سبک‌های رهبری قرار دارد.

همان‌گونه که مطالعه مبانی نظری و ادبیات پیشینه نشان می‌دهد موضوع هویت ورزشی مورد توجه بسیاری از پژوهشگران داخلی و خارجی قرار گرفته و ارتباط هویت ورزشی با برخی عوامل مورد کنکاش قرار گرفته است، اما سبک رهبری مربیان در تیم‌های ورزشی و ارتباط آن با هویت ورزشی بازیکنان تیم‌های ورزشی به‌ویژه در تیم‌های ورزشی بانوان کشور کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است. از این رو پژوهش حاضر درصدد است به این سؤال پاسخ دهد که بین سبک رهبری مربیان با هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال زنان ایران چه ارتباطی وجود دارد؟

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - همبستگی بود که به شکل میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش همه بازیکنان، مربیان و مدیران ۸ تیم حاضر در لیگ برتر هندبال بانوان ایران در سال ۱۳۹۲ بود (۱۷۶). (N= برای نمونه تحقیق در بخش مربیان و مدیران به‌طور کل شمار ۱۶ نفر و در بخش بازیکنان به‌طور تصادفی - طبقه‌ای و بر اساس جدول مورگان ۱۱۳ نفر از ۱۶۰ بازیکن حاضر در لیگ برتر برگزیده شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق از دو پرسشنامه سبک رهبری باس و الیو شامل ۳۸ سؤال که با مقیاس پنج ارزشی از "هرگز" تا "همیشه"، اندازه‌گیری می‌شود، استفاده شد. این پرسشنامه سه سبک مختلف تحول‌گرا (سؤال ۱ تا ۱۹)، عمل‌گرا (سؤال ۲۰ تا ۳۳) و بی‌خاصیت (سؤال ۳۴ تا ۳۸) را دربرمی‌گیرد؛ و پرسشنامه هویت ورزشی برور که این پرسشنامه شامل ۱۰ خرده مقیاس است که با مقیاس ۷ ارزشی "کاملاً موافقم" تا "کاملاً مخالفم" اندازه‌گیری می‌شود، استفاده شد. علیرغم استاندارد بودن پرسشنامه‌ها هر دو پرسشنامه بومی‌سازی شده و روایی آن‌ها به تأیید ۱۰ تن از متخصصین مدیریت ورزشی رسید و پایایی آن‌ها در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ آزمودنی و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۸۷ محاسبه شد. به‌منظور

بررسی تفاوت این دو متغیر در تیم‌های موفق و کمتر موفق پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که ارتباط مثبت و معنی‌داری بین سبک‌های رهبری رفتار آموزشی، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت و ارتباط منفی و معناداری با سبک رهبری آمرانه با انسجام اجتماعی و انسجام تکلیف بازیکنان وجود دارد. همچنین بین سبک‌های رهبری مربیان تیم‌های موفق و کمتر موفق تفاوت معناداری مشاهده شد. بین انسجام گروهی بازیکنان و موفقیت یک تیم نیز ارتباط مثبت و معناداری مشاهده شد. با توجه به نتایج تحقیق، سبک رهبری مربیان از عوامل مرتبط با انسجام گروهی است و انسجام گروهی نیز از عوامل مرتبط با موفقیت یک تیم ورزشی است، مربیانی که بیشتر از سبک‌های رفتار آموزشی، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت و کمتر از سبک آمرانه استفاده می‌کنند، تیم‌های منسجم‌تر و در نهایت موفق‌تری دارند. نتایج پژوهش باقری مقدم و همکاران^۱ (۲۰۱۲) مؤید این است که سبک‌های هویت با عوامل انگیزش و موفقیت فوتبالیست‌ها ارتباط معناداری دارد. بورنسا^۲ (۲۰۱۲) نیز در پژوهشی دریافت بین هویت ورزشی، هویت اجتماعی، عواطف منفی و رضایتمندی ورزشکاران ارتباط معناداری وجود دارد. یافته‌های دریک^۳ (۲۰۰۸) نیز بیانگر این است که بین هویت ورزشی، حمایت اجتماعی، رضایت از زندگی و شادکامی دانشجویان ورزشکار با جنسیت و سابقه ورزشی آن‌ها تفاوت معناداری وجود دارد. یافته‌های چزلاک^۴ (۲۰۰۴) مؤید این است مربیان تیم‌های ورزشی رده‌های سنی نوجوانان و جوانان تأثیر به‌سزایی در هویت برونی و درونی ورزشکاران دارند. اندرسون^۵ (۲۰۰۷) نیز در پژوهشی دریافت بین هویت ورزشکاران با رفتار تمرینی و تناوب تمرینی ارتباط معناداری وجود دارد. مارتین^۶ (۱۹۹۷) در پژوهشی دریافت هویت ورزشی قوی از طریق رشد مهارت

1. Barghi Moghaddam et al
2. Burnsa
3. Derick
4. Cieslak
5. Anderson
6. Martin

۱۰ نفر تجربه ۵۸ بازی، ۱۱-۱۵ نفر تجربه ۲۴ بازی و ۱۶-۲۰ نفر تجربه یک بازی دارند. همچنین ۴۰ نفر از بازیکنان مدرک تحصیلی دیپلم و پایین تر، ۱۵ نفر فوق دیپلم، ۵۴ نفر کارشناسی و ۴ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد هستند. سابقه مربیگری مربیان تیم های لیگ با میانگین ۵/۶ سال، میانگین سنی آنها ۲۸/۵ سال و مدیران تیمها سابقه مدیریت ۵/۵ سال و دارای میانگین سنی ۳۲/۵ سال بودند.

تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از روش های آماری توصیفی مانند میانگین، انحراف استاندارد، جدول توزیع فراوانی و روش های آماری استنباطی از جمله رگرسیون خطی، تک نمونه ای، تجزیه و تحلیل واریانس یک طرفه، آزمون تعقیبی شفه با کمک نرم افزار SPSS استفاده شد.

یافته های تحقیق

یافته های توصیفی پژوهش نشان داد بازیکنان شاغل در لیگ کشور ۴۲ نفر بین ۱۶-۲۰ سال، ۵۸ نفر بین ۲۱-۲۵ سال، ۱۳ نفر بین ۲۶-۳۰ سال سن دارند. ۱-۵ نفر تجربه ۳۰ بازی، ۶-

جدول ۱. آزمون تی تک نمونه ای برای تعیین سطح هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای معیار میانگین	مقدار T	درجه آزادی	اختلاف میانگین	سطح معناداری
هویت ورزشی	۱۱۳	۵/۷۹	۱/۰۵	۰/۱	۱۸/۰۴۸	۱۱۲	۱/۷۹	۰/۰۰۱

جدول (۱) نشان می دهد با توجه به T و سطح معناداری محاسبه شده (۰/۰۰۱) که کوچک تر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران در سطح مطلوبی قرار دارد.

جدول ۲. میانگین ها و انحراف استاندارد سبک رهبری مربیان

جدول ۲. میانگین ها و انحراف استاندارد سبک رهبری مربیان

متغیرها (سبک رهبری)	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
تحول گرا	۱۱۳	۴/۰۵	۰/۴۹
عمل گرا		۳/۵۶	۰/۵۷
بی خاصیت		۱/۹۶	۰/۸۵

جدول ۳. آزمون آنوا جهت تعیین تفاوت بین میانگین امتیازهای سبک رهبری مربیان تیم های لیگ برتر هندبال بانوان

متغیر	مجموع مجزورات	درجه آزادی df	میانگین مجزورات	میزان F	سطح معناداری
بین گروه ها	۲۶۹/۹۹	۲	۱۸۴/۵	۱۱/۳۱۶	۰/۰۰۱
درون گروه ها	۱۴۳/۴۹	۲۲۶	۰/۶۳		
جمع	۴۱۳/۴۸	۲۲۸			

جدول ۳. آزمون آنوا جهت تعیین تفاوت بین میانگین امتیازهای سبک رهبری مربیان تیم های لیگ برتر هندبال بانوان

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی df	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معناداری
بین گروه ها	۲۶۹/۹۹	۲	۱۸۴/۵	۱۱/۳۱۶	۰/۰۰۱
درون گروه ها	۱۴۳/۴۹	۲۲۶	۰/۶۳		
جمع	۴۱۳/۴۸	۲۲۸			

کوچک تر از ۰/۰۵ است، می توان نتیجه گرفت که اختلاف

امتیاز میانگین های سه سبک رهبری مربیان تیم های لیگ برتر هندبال بانوان معنادار است.

نتایج جداول ۲ و ۳ نشان می دهد با توجه به میزان F محاسبه شده (۱۱/۳۱۶) و سطح معناداری (۰/۰۰۱) که

جدول ۴. آزمون شفه برای مقایسه میانگین های سبک های رهبری مربیان لیگ برتر هندبال بانوان ایران

متغیرها	اختلاف میانگین ها	انحراف استاندارد	سطح معناداری
تحول گرا-عملگرا	۰/۴۹	۰/۸۷	۰/۰۰۱
عملگرا-بی خاصیت	-۰/۴۹	۰/۰۹	۰/۰۰۱
تحول گرا-بی خاصیت	-۲/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۰۱

از آنجایی که طبق جدول شماره (۳) میانگین سبک رهبری تحول گرا بیشتر از عمل گرا و بی خاصیت است، در نتیجه سبک رهبری غالب مربیان لیگ برتر هندبال ایران "تحول گرا" می باشد.

نتایج جدول (۴) نشان می دهد اختلاف میانگین امتیازهای سه سبک رهبری مربیان لیگ برتر هندبال بانوان ایران با توجه به اینکه سطح معناداری (۰/۰۰۱) کوچک تر از ۰/۰۵ است از نظر آماری معنادار است، لذا می توان نتیجه گرفت که اختلاف میانگین های سه سبک رهبری معنادار است و

جدول ۵. رگرسیون خطی جهت پیش بینی هویت ورزشی بازیکنان از طریق سبک رهبری مربیان تیم های لیگ برتر هندبال کشور

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معناداری
رگرسیون	۲/۰۲۱	۱	۲/۰۲۱	۱/۸۳	۰/۰۰۱
باقیمانده	۱۲۲/۳۹	۱۱۱	۱/۱۰		
کل	۱۲۴/۴۱	۱۱۲			

بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران با سبک رهبری مربیان تیم‌های لیگ برتر وجود دارد. از این رو، جهت شناسایی و تبیین ضرایب رگرسیون ضروری است تا جدول رگرسیون عنوان شود.

با توجه به جدول (۵) و با تأکید بر میزان F به دست آمده و میزان سطح معناداری ۰/۰۰۱ که کوچک‌تر از ۰/۰۵ است، می‌توان مطرح نمود که ارتباط معناداری بین هویت ورزشی

جدول ۶. ضرایب رگرسیونی مرتبط با هویت ورزشی بازیکنان با سبک رهبری مربیان لیگ برتر هندبال بانوان کشور

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بینی کننده	میزان B	ضریب بتا	میزان t	سطح معناداری
هویت ورزشی	سبک رهبری مربیان	۴/۶۳۱	۰/۱۲۷	۵/۳۷۴	۰/۰۰۱

مسئولین تیم‌ها علاوه بر شناخت آسیب‌های وارده بر بانوان ورزشکار حرفه‌ای هندبال، به ارائه راهکارهای مناسب جهت کاهش این آسیب‌ها و ادامه‌ی فعالیت آن‌ها در این رشته ورزشی کمک نمایند.

نتایج پژوهش نشان داد که سبک رهبری مربیان تیم‌های لیگ برتری هندبال بانوان تحول‌گرا می‌باشد که نتایج تحقیق با یافته‌های آقایی و همکاران (۱۳۹۲)، کوزه چیان و همکاران (۱۳۹۰) اسماعیلی و همکاران (۱۳۹۱)، چزلاک (۲۰۰۴)، اندرسون (۲۰۰۷) و مارتین (۱۹۹۷) همخوانی دارد. رهبران تحول‌گرا در زمینه‌ی تحریک عقلانی کارکنان و زبردستان را تشویق می‌کنند تا با چالش‌های مواجه شده و برای روبه‌رو شدن با آن‌ها راه‌حل‌های جدید اتخاذ کنند. کاریزما^۱ با تأثیر ایدئال، در واقع ترغیب کارکنان به این نکته است که رهبر خود را به‌عنوان الگو قرار دهد و پیروان از او پیروی کنند (هرسی و همکاران^۲، ۲۰۰۳)؛ بنابراین با استناد به یافته‌های پژوهش حاضر و تحقیقات مرتبط در این حوزه می‌توان بیان کرد که سبک رهبری بر عوامل مختلف یک تیم ورزشی از جمله ترغیب بازیکنان، خلاقیت، سطح عملکرد بازیکنان و نتیجه‌گیری تیم تأثیرگذار است. در نتیجه با الهام از نتایج پژوهش حاضر و تحقیقات مرتبط توصیه می‌شود مسئولین فدراسیون هندبال مدیران و مربیان لیگ برتری هندبال بانوان را تحت آموزش‌های مختلف از جمله مفهوم سبک رهبری به‌ویژه سبک رهبری تحول‌گرا قرار

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد که با توجه به ضریب رگرسیونی خطی و همچنین سطح معناداری و t محاسبه‌شده بین هویت ورزشی بازیکنان و سبک رهبری مربیان لیگ برتر ارتباط معناداری وجود دارد؛ بنابراین سبک رهبری مربیان هندبال بانوان ایرانی توانایی پیش‌بینی کننده هویت ورزشی بازیکنان نخبه را دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط سبک رهبری مربیان با هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران بود. در این رابطه نتایج پژوهش نشان داد که هویت ورزشی بازیکنان نخبه هندبال بانوان ایران در سطح مطلوبی قرار دارد که نتایج پژوهش با یافته‌های مارتین (۱۹۹۷)، اندرسون (۲۰۰۷) همخوانی دارد. افراد با هویت بالای ورزشی، ارزش «خود» را بر مبنای عملکرد ورزشی قرار داده و تمایل به تقویت عزت‌نفس از طریق هویت ورزشی قوی خود دارند که بعدها در صورت رسیدن ورزشکار به سطوح نخبگی (به‌عنوان مثال سطوح ملی، المپیک و حرفه‌ای) رشد می‌کند. در نتیجه اکثر ورزشکاران بر اساس موفقیتشان در ورزش، هویت خود را تقویت می‌کنند. لذا به مسئولین فدراسیون هندبال توصیه می‌گردد ضمن آشنا شدن با مفهوم هویت ورزشی و تأثیر آن در حفظ و بقای بانوان ورزشکار در رشته‌ی هندبال، از متخصصین مدیریت و روانشناسی ورزشی برای همکاری با آن فدراسیون دعوت کنند تا با برگزاری جلسات و دوره‌های آموزشی برای مربیان و

1 Charisma

2. Hersey

افزایش یافته است. در واقع ارتباط مستقیم بین سبک های رهبری مربیان از جمله سبک رهبری تحول گرا با هویت ورزشی هندبالیست های حاضر در لیگ برتر ایران موجب شده است، علیرغم وجود انگیزه های مادی و مالی محدود در ورزش بانوان از جمله در رشته هندبال بانوان، هندبالیست های بانوان از سایر حیطه های زندگی خود از جمله خانواده، دوستان، تحصیل، احساس و عواطف چشم پوشی کرده و وقت بیشتری برای حرفه ای شدن در رشته هندبال سپری کنند. چنین رویکرد موجب گردیده است که هندبالیست های بانوان به کاستی ها و مشکلات فعالیت در حوزه هندبال کمتر پردازند و به اهداف معنوی مانند هویت اجتماعی و هویت ورزشی بیشتر توجه نمایند. همان طوری که لندرز نیز معتقد است داشتن هویت ورزشی مطلوب برای موفقیت در سطوح بالای ورزشی ضروری است (بروئر و همکاران، ۱۹۹۳). در واقع چنین می توان بیان کرد که مربیان حاضر در لیگ برتر هندبال بانوان با بهره مندی از سبک های رهبری مناسب از جمله سبک رهبری تحول گرا به عقاید بازیکنان خود احترام می گذارند. چنین احترامی موجب می شود که بازیکنان در تصمیم گیری های مربوط به اهداف تیم های خود بیشتر مشارکت داشته باشند. به بیان دیگر چنین فرآیندی موجب تقویت ساختارهای اجتماعی و در نتیجه مطلوب شدن هویت ورزشی آنها شده است. در واقع فعالیت بانوان در سطح حرفه ای ورزش از جمله لیگ برتر هندبال که نیازمند وقت زیاد و همچنین تمرینات طاقت فرسای توأم با درآمدهای مادی کم است، مستلزم وجود سبک رهبری مناسب در مربیان تیم ها و هویت ورزشی بازیکنان در سطح مطلوب است. از این رو به نظر می رسد حفظ و تداوم فعالیت بانوان در رشته هندبال و در سطوح قهرمانی و حرفه ای متکی به یکسری عوامل غیرمادی از جمله هویت ورزشی مطلوب است. از سویی دیگر محیط توأم با تأکید بر عوامل غیرمادی در بین تیم های حاضر در لیگ برتر هندبال در ادامه فعالیت بانوان هندبالیست تأثیرگذار بوده است. لذا به مسئولین ورزش کشور از جمله مسئولین و مدیران فدراسیون هندبال توصیه می شود ضمن

دهند تا آنها با شناخت سبک های رهبری نوین و کارآمد بتوانند با بازیکنان و ورزشکاران این رشته رابطه مؤثر و تأثیرگذاری برقرار کنند تا ضمن توفیق و دستیابی به اهداف تیم و موفقیت تیم های مختلف در رده های سنی و الگو قرار گرفتن برای بازیکنان بتوانند آنها را برای فعالیت بیشتر و مستمر در رشته هندبال حفظ نمایند. چراکه در این رشته ورزشی و سایر رشته های ورزشی بانوان در مقایسه با میزان حمایت حامیان مالی و سرمایه گذاری در ورزش آقایان پس از گذشت زمان انگیزه ادامه فعالیت بانوان کاسته می شود که به نوعی یکی از تهدیدهای توسعه ورزش بانوان از جمله هندبال بانوان کشور به شمار می رود.

در بخش آخر یافته های پژوهش مبین این است که ارتباط مستقیم و معنادار بین هویت ورزشی با سبک رهبری مربیان تیم های لیگ برتری بانوان وجود دارد و سبک رهبری توان پیش بینی هویت ورزشی بازیکنان نخبه بانوان هندبال را دارد که نتایج تحقیق با یافته های آقایی و همکاران (۱۳۹۲)، کوزه چیان و همکاران (۱۳۹۰)، خوشبختی و همکاران (۱۳۸۸)، زردشتیان (۱۳۸۸)، احسانی و همکاران (۱۳۸۵)، اسماعیلی و همکاران (۱۳۹۱)، حاج انزهایی، تندنویس (۱۳۹۲)، باقری مقدم و همکاران (۲۰۱۲)، چزلاک (۲۰۰۴)، اندرسون (۲۰۰۷)، دریک (۲۰۰۸)، بورنسا (۲۰۱۲) و مارتین (۱۹۹۷) همخوانی دارد. بهره مندی از سبک رهبری تحول گرا توسط مربیان تیم های حاضر در لیگ برتر هندبال بانوان به این مفهوم است که مربیان با این اقدام توانسته اند محیطی در تیم ها ایجاد کنند که بازیکنان در ایجاد روابط و تعامل مناسب احساس خوشایندی داشته باشد. در واقع وجود چنین محیطی مورد پذیرش آنها قرار گرفته و موجب شده است بازیکنان، مربیان و مدیران تیم های خود مورد پذیرش قرار دهند. همچنین از آنجا که هویت ورزشی بازیکنان هندبال حاضر در لیگ برتر در سطح مطلوبی قرار دارد و نظر به این که هویت ورزشی تعیین کننده نوع ارتباط بازیکنان با محیط از جمله مربیان مدیران تیم های مختلف می باشد، می توان استدلال کرد که با بهره گیری اکثریت مربیان از سبک های رهبری تحول گرا هویت ورزشی بازیکنان نیز

نگهداری بانوان برای فعالیت در رشته هندبال اقدام نمایند. با توجه به این که در سال‌های اخیر هندبال بانوان در سطوح ملی و بین‌المللی فعالیت چشمگیری داشته است، برای توفیق در این سطوح نیازمند کمیت مناسب بانوان هندبالیست می‌باشد. لذا از آنجا که انگیزه‌های مادی محدودی برای جذب و نگهداری بانوان در رشته هندبال در مقایسه با هندبال آقایان وجود دارد، توجه و بهره‌مندی از عوامل غیرمادی و معنوی از جمله هویت ورزشی، هویت اجتماعی و هویت فردی برای جذب و نگهداری بانوان هندبالیست ضروری به نظر می‌رسد.

آشنا شدن با مفهوم هویت ورزشی با بهره‌مندی از متخصصان روانشناسی ورزشی و جامعه‌شناسان ورزشی نسبت به تقویت هویت ورزشی در بین هندبالیست‌های بانوان اقدام نمایند. در این راستا برگزاری کلاس‌های و کارگاه‌های آشنایی با هویت ورزشی توسط مدیران باشگاه‌های فعال در رشته هندبال بانوان، مربیان تیم‌های هندبال بانوان و ورزشکاران توصیه می‌شود. از سویی دیگر چنانچه مدیران ورزش کشور و همچنین مدیران فدراسیون هندبال درصدد توسعه هندبال هستند، توصیه می‌شود نسبت به شناسایی عوامل نامحسوس غیرمادی مرتبط با جذب و

منابع

- اسمعیلی محمدرضا، سجادی سیدحمید، سقر عبدالغفار (۱۳۹۱). ارتباط بین سبک رهبری مربیان با رضایتمندی ورزشکاران حاضر در لیگ برتر دوومیدانی کشور، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز (دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی)
- آقایی محمود، محرم زاده مهرداد، وحدانی محسن، حسین پور اسکندر (۱۳۹۲). "ارتباط سبک های رهبری مربیان با هویت ورزشی در بازیکنان تیم های منتخب دانش آموزی پسر شهر ارومیه"، نشریه مطالعات روانشناسی ورزشی، ۲(۳): ۵۱-۶۲.
- حاج انزهایی زهرا، تندنویس فریدون (۱۳۹۲). "ارتباط رفتار مربیگری با انگیزش موفقیت و عملکرد تیمی بازیکنان لیگ برتر هندبال ایران"، دوفصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۳(۶): ۱۱۱-۱۲۱.
- حلاجی محسن، زردشتیان شیرین، تندنویس فریدون (۱۳۹۰). "ارتباط سبک رهبری تحول گرا و عملکرد مربیان با تعهد بازیکنان لیگ برتر هندبال ایران"، نشریه مطالعات مدیریت ورزشی (پژوهشکده تربیت بدنی)، ۸(۱۱): ۲۷-۴۴.
- خوشبختی جعفر، کشتی گیر محمد، قنبری علیرضا، گلپهار علی حسین (۱۳۸۸). رابطه رفتار مربیگری مربیان با هویت ورزشی بازیکنان پسر شرکت کنندگان در مسابقات والیبال مقطع متوسطه آموزشگاه های خراسان شمالی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بیرجند (دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی)
- زردشتیان شیرین، تندنویس فریدون، خبیری محمد، هادوی فریده (۱۳۸۸). "ارتباط بین سبکهای رهبری تحول گرا و عمل گرای مربیان با انگیزش اجتناب از شکست بازیکنان لیگ برتر بسکتبال ایران"، نشریه علوم حرکتی و ورزش. ۱۳(۷): ۲۴-۳۲.
- شجاع رضا، سهرابی مریم، فولادیان جواد (۱۳۸۹). "مقایسه هویت ورزشی بازیکنان تیم های ملی هندبال ایران"، مطالعات مدیریت ورزشی (پژوهشکده تربیت بدنی)، ۵(۲۶): ۸۷-۱۰۴.
- مرادی محمدرضا، کوزه چیان هاشم، احسانی محمد، جعفری اکرم (۱۳۸۵). "رابطه سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی بازیکنان در تیم های بسکتبال باشگاه های لیگ برتر کشور"، حرکت، ۸۵(۲۹): ۱۷-۵.
- Anderson C.B., Masse L.C., Hergenroeder, A.C. (2007). "Factorial and construct validity of the athletic identity questionnaire for adolescent" *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 39(1):59-69.
- Barghi Moghaddam J, Salehian H, Hashem Kandi Asadiand M & Dorostkar Ruhani N (2012). "Relationship between identity styles with motivation factors and success feeling among soccer players", *European Journal of Experimental Biology*, 2 (3):769-773
- Brewer, B.W, Shelby, C.L., Linder, D.E. & Petitpas, A.J. (1999). "Distancing oneself from a poor season: Divestment of athletic identity". *Journal of Personal and Interpersonal Loss*, 4: 149-162.
- Brewer, B.W., Van Raalte, J.L. & Linder, D.E. (1993). "Athletic identity: Hercules' muscles or Achilles heel?", *International Journal of Sport Psychology*, 24: 237-254.

- Burnsa G.N, Jasinskib D. Dunnc S.C., Fletcherd D. (2012). "Athlete identity and athlete satisfaction, *The nonconformity of exclusivity, Personality and Individual Differences*" 52(3):280-284.
- Cieslak, T. J. (2004). *Describing and measuring the athletic identity construct: Scale development and validation*, The Ohio State University.
- Derick JW. (2008). *An examination of athletic identity, sport commitment, time in sport, social support, life satisfaction, and holistic wellness in college student athletes*, Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences, 68(7-A): 28-34.
- Duda, J.L. (1993). "Motivation in sport settings. A goal perspective approach. In. G Roberts", *Motivation in sport and exercise, Human kinetics*, pp: 57-91
- Hersey P., Blanchard K.H. & Natemeyer W.E. (2001). *Situational leadership and power*. In W. E. Natemeyer & J. T. MccMahon (Eds.). *Classics of Organizational Behavior, Prospect Heights, IL: Waveland Press* (3rd Ed.) PP.321-329.
- Martin JJ, Ekland RC, Muscheltt CA(1997). "Factor Structure of the Athletic Identity Measurement Scale with athletes with disabilities", *Adapted Physical Activity Quarterly*, 14(1):74-82.
- Martin, J.J., Adams-Mushett, C., & Eklund, R. (1994). "Factor structure of the athletic identity measurement scale with adolescent swimmers with disabilities", *Brazilian International Journal of Adapted Physical Education*, 1, 87-99.
- Morris, M. H. and Lewis, P. S. (1995). The determinants of entrepreneurial activity: Implications
- Paul T.P., Wong, Don Page (2003). *Servant Leadership: An Opponent Process Model – I Servant Leadership Roundtable*, Trinity Western University, pp: 1-13.
- Stephan, Y., Brewer, B.W. (2007). "Perceived Determinants of Identification with the Athlete Role among Elite Competitors", *Journal of Applied Sport Psychology*, 19: 67-79.
- Yean, J. S. (2001). "Transformational leadership, organizational culture and organizational effectiveness in sport organizations". *Sport journal*, 4, 20-31.